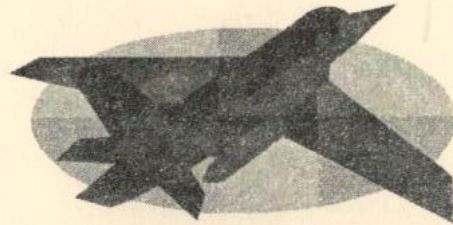

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

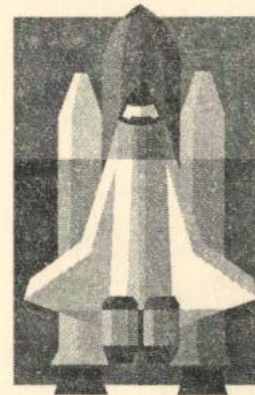

МАТЕРІАЛИ

V Міжнародної науково-практичної конференції

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

20-21 квітня 2010 р.

Київ 2010

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20-21 квітня 2010 р., Національний авіаційний університет / за заг. ред. О.В. Петренка, О.М. Ічанської. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк». 2010. – 128 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

В.П. Харченко, д-р тех. н., проф., заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

О.В. Петренко, к. психол. н., доц., завідувач кафедри авіаційної психології, заступник директора Гуманітарного інституту НАУ з наукової роботи

Члени оргкомітету:

О.М. Ічанська, доц.

С.С. Луппо, ст. викл

Л.В. Помиткіна, доц.

О.І. Западенко, викл.

О.В. Сечейко, доц.

Я.І. Пономаренко, зав. лаб.

О.В. Гірчук, ст. викл.

Н.С. Хімченко, викл.

В.В. Злагодух, ст. викл.

Секретаріат конференції

О.В. Гірчук (голова секретаріату)

А.В. Нагайко

*Рекомендовано до друку вченою радою
Гуманітарного інституту НАУ
(Протокол №7 від 14 квітня 2010 р.)*

Олена Семеновська

м. Київ

Застосування тренінгових технологій в роботі з екіпажами повітряних суден

Хоча застосування тренінгових технологій у всіх сферах людської діяльності на сьогодні вже давно не являється інновацією, але зазначена проблематика являється актуальною для роботи над вдосконаленням і адаптацією закордонних тренінгових програм для екіпажів повітряних суден на теренах пострадянського простору. Проблематика роботи з екіпажами взагалі являється надзвичайно важливою, бо психологічна підготовка льотного складу являється одним із вирішальних факторів, які потім відзначаються на спільній професійній діяльності екіпажу. За статистикою Міждержавного авіаційного комітету (МАК), який займається розслідуванням всіх авіакатастроф, що сталися на території країн СНД, 70% подій за останні п'ять років пов'язані з людським фактором. Тому задача психологів мінімізувати всі негативні впливи, що можуть бути спричинені на членів льотного екіпажу і відбитися на ефективності їх роботи як цілого, в нашому випадку, це ментальність пострадянського простору, що накладає певний відбиток на індивідуальні професійно важливі якості членів екіпажу.

Метою нашої роботи є розробка соціально-психологічного

тренінгу за допомогою якого можна було б сформувати певні індивідуальні професійно важливі якості ефективного члена льотного екіпажу.

Дану мету можна реалізувати таким чином: класичну підготовку авіапрацівників CRM (Crew Resource Management) доповнити певними специфічними тренінговими модулями, які б містили в собі методичні рекомендації і набір вправ для формування дефіцитних професійно важливих якостей членів екіпажу, пов'язаних зі специфікою пострадянського простору.

Розробка модулів буде охоплювати таке коло специфічних проблем:

- Відповідальність членів екіпажу повітряного судна. Ціль: сформувати почуття відповідальності у членів екіпажу відносно один одного, стимулювати усвідомлення значення відповідальної поведінки.
- Обов'язковість (в контексті важливості слідування інструкціям). Ціль: стимулювати усвідомлення значення і наслідків не слідування інструкціям, розвінчувати пострадянський стереотип «подвійної моралі».
- Командний спосіб діяльності. Ціль: підвищення рівня згуртованості, формування навичок ефективної командної взаємодії, акцентування уваги на тому, що команда дає більший результат, ніж один окремих член екіпажу.
- Регуляція міжособистісного спілкування між членами екіпажу (в аспекті мінімізації неформального спілкування в

довільному ключі). Ціль: дати досвід неформального спілкування на професійні теми, що будуть сприяти включенню члена екіпажу в актуальну ситуацію на повітряному судні.

Формування ряду дефіцитних професійно-важливих індивідуально-психологічних якостей пов'язаних з ментальністю пострадянського простору допоможе членам екіпажів краще знаходити спільну мову між собою, злагодженіше діяти і уникнути потенційно критичні ситуації в професійній діяльності, підвищити ефективність екіпажу в цілому.

Олена Сечейко

к.психол.н., доцент, м. Київ

Психологічні аспекти забезпечення надійності

льотних екіпажів змінного складу

Особливість роботи авіаційного екіпажу полягає у спільній діяльності, яка відбувається в особливих умовах. Для визначення міри ефективності роботи в особливих умовах використовують термін надійність. Під надійністю групи розуміють збереження високої результативності взаємодії в напружених умовах (або незалежно від умов).

Сьогодні в цивільній авіації поширеною є практика формування екіпажів змінного складу. Це вимагає оптимізації